

Ett silverfynd i åländsk jord.

Några erinringar.

Med anledning av statsarkivarien Reinh. Hausens uppsats under ovanstående rubrik i föregående nummer av »Finskt Museum» må det tillåtas mig anföra följande.

I november 1932 erhöll jag från en tjänsteman i Livrustkammaren en så lydande skrivelse: »På uppdrag av Baron Cederström ber jag härmed få översända närslutna fotografi av en silverbricka med Ålands vapen.» Å fotografiet står: »Silverbricka antagligen buren av kronojägare. Jordfynd från Sunds sn, Åland». Jag har stött mig på dessa uppgifter i en uppsats om förväxlingen av Ölands och Ålands vapen, tryckt 1933 i »Svenska Kommunalbladet» och i omarbetad form 1937 intagen i »Allsvensk Samling».

Till sorgefanorna vid Karl X Gustafs begravning 1660 och till kopparstick dessförinnan allt från 1618 får man ej fästa för mycken betydelse. I tryckta arbeten av Laurentius Paulinus Gothus 1636 och av Wexionius-Gyldenstolpe 1650 samt i en 1660 omtryckt översättning till svenska av Messenii »Specula» säges, att Ålands vapen hade två rådjur och nio rosor. Kanske har anordnarna av Karl X Gustafs begravning och de, som ombestyrt silverbrickans förfärdigande, handlat oberoende av varandra och med stöd av olika källor.

Karl XI bestämmer i ett kungl. brev till Statskontoret den 3 december 1692 (Riksarkivet, kungl. brev 1692, fol. 1278), att skogvaktarne i Närke skulle bära ett bröststycke av *silver* med »Vårt vapen» till igenkänningstecken och *för att ingen skulle understå sig att »sig emot dem uppsätta»*. Varje bricka finge kosta 4 dlr 24 öre smt. Utan att återgiva brevet innehåll åberopar Hugo Samzelius i sitt arbete »Jägeristaten», 1915 (sid. 204), detta brev som stöd för den säkerligen riktiga åsikten, att skogvaktarne, även före 1692, i allmänhet buro sådana bröststycken eller brickor. Han omtalar en dylik bricka av tunn silverplåt från Gustaf IV Adolfs tid, funnen på Billingen i Västergötland. Enligt en avbildning i tidskriften »Jäga-

ren», 1904 (sid. 238), visar brickan en slående likhet med den på Åland funna. På den ovala brickan, som har 4 hål för dess fästande på bröstet, är präglad G:A., en kunglig krona, årtalet 1798, Västergötlands vapenbild, ett lejon och 2 stjärnor, samt inskriften: »Skarab: Lähns: Jäg: Betj:», allt omslutet av en präglad snodd. Denna bricka anses ha burits av skogvaktare, vilka ju även kallas kronojägare. Enligt 1660 års stat för riksjägmästeriet (Riksarkivet, Personalstater) funnos då på Åland en hejderidare, 2 skogvaktare och 4 skullfogdar.

Enär på brickan från Åland präglats CRS och tre kronor, antager statsarkivarien Hausen, att dess bärare innehaft »en riksbefattning» och att den burits av »själva riksjägmästaren». Å brickan synas emellertid även 2 rådjur och 6 rosor. Dessa bilder måste ha hämtats ur Ålands eller Ölands vapen. Någon annan möjlighet gives ej. Förekomsten av dessa vapenbilder gör det otroligt, att brickan burits av riksjägmästaren. Om denne högst förnämlige riksämbetsman på Karl XI:s tid burit ett ämbetstecken, hade det förvisso på sin höjd innehållit CRS och de tre kronorna, men icke bilder från något landskapsvapen. Deras förekomst å brickan tyder på, att dess bärare icke haft »en riksbefattning», utan en verksamhet, förlagd till ett *landskap*, sannolikast det, där brickan påträffats, Åland.

Niklas A. Lindhult.

REFERAT.

Ein Silberfund in äländischer Erde. Anlässlich einer Schrift des früheren Staatsarchivars Reinh. Hausen in Finskt Museum 1936 S. 73 f. verweist Verf. auf eine Verfügung Karls XI vom 3. Dez. 1692 in welcher die Förster in Närike angewiesen werden ein Brustschild aus Silber zu trugen. Da das auf Åland gefundene Silberschild vom J. 1660 ausser den Initialen des Königs Ålands Wappen (wenn auch in der älteren Form mit zwei Rehen, die jedoch in der gedruckten Literatur auch 1650 und 1660 erwähnt werden) trägt, so muss es das Abzeichen eines Landschaftsbeamten gewesen sein. Hätte das Schild dem Reichsforstmeister gehört, müsste es das Wappen des Reichs, nicht das der Landschaft getragen haben.
